

POJETÍ GEOGRAFIE U STUDENTŮ UČITELSTVÍ ZEMĚPISU V ČR: VÝSLEDKY SHLUKOVÉ ANALÝZY

CZECH SECONDARY PRE-SERVICE TEACHERS'
PERSPECTIVES OF GEOGRAPHY: FINDINGS OF CLUSTER ANALYSIS

Michaela Spurná, Petr Knecht, Hana Svobodová

Klíčová slova: *studenti učitelství, pojetí, geografie, zeměpis, shluková analýza*
Keywords: *pre-service teachers, perspectives, geography, cluster analysis*

Cíle v ČJ

V příspěvku jsou prezentovány výsledky výzkumu, jehož cílem bylo zjistit, jaké je pojetí geografie a geografického vzdělávání u studentů učitelství zeměpisu/geografie na českých univerzitách

Teoretická východiska v ČJ

Základním teoretickým východiskem byla Catlingova typologie pojetí geografie (Catling, 2004). Catlingova typologie rozlišuje celkem devět typů pojetí geografie a každé je charakteristické určitým způsobem geografického myšlení. Např. pojetí Interakcionista klade důraz v geografii na souvislosti mezi člověkem a přírodou, pojetí Earthista je založeno na vysvětlování jevů na Zemi. Typologie byla úspěšně aplikována k identifikování pojetí oboru geografie u učitelů a studentů učitelství geografie v různých zemích (např. Virranmäki, Valta-Hulkkonen, Rusanen 2019). Jednotlivá pojetí jsme adaptovali pro český kontext (Knecht, Spurná, Svobodová, 2020). V představované analýze jsme použili sedm pojetí, jelikož zbylá dvě se u českých studentů v předchozích analýzách nevyskytovala. Zaměření na pojetí českých studentů učitelství zeměpisu a učitelů zeměpisu pomáhá vysvětlit oslabenou pozici geografie v Česku.

Metodologie v ČJ

Bylo realizováno dotazníkové šetření mezi studenty učitelství geografie na devíti fakultách připravujících budoucí učitele zeměpisu. Celkově bylo

získáno 183 dotazníků ze všech pracovišť (populace). Studentům byly předloženy dvě otázky, co považují za důležité (a) ve výuce zeměpisu a (b) ve vědním oboru geografie. U každé otázky studenti řadili odpovědi podle svých preferencí od 1 – nejdůležitější po 7 – nejméně důležité. Každá jedna odpověď ilustrovala jedno pojetí. Pomocí shlukové analýzy (pomocí K-průměrů a centroidů) jsme vytvořili dva homogenní shluky pro každou z položených otázek.

Závěry v ČJ

U studentů učitelství zeměpisu byl nalezen rozpor v pojetích: Geografii jako vyučovací předmět spatřovali jako všeobecný přehled, tj. výuku zaměřenou na geografické znalosti bez hlubšího pochopení souvislostí, což je charakteristické pro získávání požadovaného objemu znalostí. Zatímco geografii jako obor viděli jako prostor pro vysvětlování jevů na Zemi (Earthisté) nebo pochopení, jak lidé na určitých místech žijí (Placeista). Výsledky mohou pracoviště profilovat tak, aby došlo k co největší kongruenci mezi geografii jako oborem a geografii jako předmětem.

Souhrn příspěvku v AJ

The text is focused on the perspectives of geography in secondary pre-service geography teachers. The theoretical framework was based on a classification of geography perspectives developed by Catling (2004). The survey was conducted with 183 geography pre-service teachers (population in 2019) at 9 universities – geography departments in Czechia. In order to pre-service teachers could choose one of seven possible responses, we constructed a questionnaire. Each one response (statement) illustrated one of the Catlings' perspectives. The responses were hierarchically ordered by pre-service teachers (1 – the most preferred) for two areas: 1) geography and 2) geography teaching. Based on estimation of cluster analysis we found for both areas two strong clusters of pre-service teachers, made up of the perspectives Glogalists, Map-lover, Earthists and Placeists. In the conference presentation, we would like to show the findings of the cluster analysis and point out potential interpretation.

Bibliografie

Catling, S. (2004). An understanding of geography: The perspectives of English primary trainee teachers. *GeoJournal*, 60(2), 149–158.

- Knecht, P., Spurná, M., & Svobodová, H. (2020). Czech secondary pre-service teachers' conceptions of geography. *Journal of Geography in Higher Education*, 1-16.
- Virranmäki, E., Valta-hulkkonen, K., Rusanen, J. (2019): Powerful knowledge and the significance of teaching geography for in-service upper secondary teachers—a case study from Northern Finland. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 28(2), 103–117.